



Šolski center Celje

**Srednja šola za gradbeništvo in varovanje okolja**

# **EKO OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA**

**RAZISKOVALNA NALOGA**

**Avtorici:** Nika Guček, Urša Adamič, 3. letnik

**Mentorica:** Janja Čuvan, prof.

**Mestna občina Celje, Mladi za Celje**

Celje, marec 2019

## POVZETEK

Zgornja Savinjska dolina je ena izmed najlepših v Evropi. Ima veliko naravnih in kulturnih znamenitosti, zato je za obiske turistov zelo privlačna. Gostje v tem koščku Slovenije radi preživijo več dni. Zato si morajo ob obisku poiskati tudi primerno nastanitev. Ljudem je vedno bolj priljubljen način življenja, ki je skladen z naravo. Pravimo mu eko način življenja in ga lahko povežemo z izrazom eko bivanje.

Raziskovalna naloga prikazuje, kako v petih nastanitvenih objektih Zgornje Savinjske doline, kjer turisti aktivno preživljajo prosti čas, upoštevajo različna področja varstva okolja. Medena vas, Koča na jasi, Koča na vasi, Glamping Savinja in Hiša Raduha so predstavljeni po področjih varstva okolja (ravnanje z odpadki, varstvo zraka, varstvo voda, trajnostna mobilnost, zelene površine, aktivnosti v naravi in uporaba lokalno pridelane hrane). Zbrani podatki upoštevanja področij varstva okolja v posameznih objektih so razvrščeni še v skupni tabeli, iz katere je razvidna primerjava.

Vsak objekt, ki je še bolj povezan z okoljem in se sklada z naravo, pa lahko pridobi tudi eko certifikat Zeleni ključ. Takšni objekti so se uvedli tudi v turizmu. Pravimo mu ekoturizem ali trajnostni turizem. Tako je v nadaljevanju navedeno, ali se izbrani nastanitveni objekti ravna po štirih predpisanih področjih varstva okolja tega okoljskega znaka. V dokumentu so poimenovani Voda, Odpadki, Aktivnosti v naravi in Zelene površine.

Na podlagi analize rezultatov upoštevanja različnih področij varstva okolja in kriterijev eko certifikata naloga podaja še zasnovo idealnega eko objekta.

Z raziskavo je potrjeno, da si vsi obiskani objekti za preživljanje prostega časa Zgornje Savinjske doline zaslužijo ime eko objekt, saj pri svojem delovanju dobro upoštevajo področja varstva okolja in raziskane kriterije eko certifikata Zeleni ključ. S svojim ravnanjem pa najbolj izstopa Hiša Raduha.

Ključne besede: eko objekt, eko bivanje, ekoturizem, okoljski znak Zeleni ključ, področja varstva okolja.

## ZAHVALA

Za uspešno izvedeno raziskovalno nalogo bi se radi iskreno zahvalili vsem, ki so nama pomagali pri delu:

- **MEDENI VASI** v Mozirju, deželi čebelic, kjer so hiške v obliki panja in kjer je kraj za vse, ki si želijo drugačnosti, udobja in sobivanja z naravo; v recepciji so naju prijazno sprejeli, nama omogočili ogled in odgovorili na zastavljena vprašanja;
- **KOČI NA JASI** v osrčju Savinjske doline, obdani z gozdovi, travniki in hribovjem, in **KOČI NA VASI**, luksuzni počitniški hiši v mirni vasi Prihova, ter njunima lastnikoma, gospe in gospodu Kovač, ki sta naju zelo lepo sprejela in nama razkazala objekta, poleg tega pa še podala informacije, ki sva jih potrebovali;
- **GLAMPINGU SAVINJA**, čarobnemu kotičku v osrčju narave pod Savinjsko-Kamniškimi Alpami blizu kraja Ljubno ob Savinji, in gospe Poličnik, ki nama je omogočila ogled lesenih trikotnih hišk s skupno letno kuhinjo in odgovorila na najina vprašanja;
- **HIŠI RADUHA** in gospe Martini Breznik, ki nama je omogočila ogled prečudovitega kozolca v steklenem ovoju, dveh hišk na drevesu z neverjetnim razgledom nad reko Savinjo in stare štale z ohranjenimi kamnitimi zidovi in oboki; zelo podrobno nama je razložila, kako skrbijo za goste, jih razvajajo ter jih skušajo navdušiti z briljantno arhitekturo in spoštovanjem do tradicije.

Posebna zahvala pa gre mentorici, profesorici **Janji Čuvan**, za pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge, vzpostavljanju stikov z lastniki objektov za preživljanje prostega časa in za odlične smernice pri raziskovalnem delu.

## KAZALO

POVZETEK .....	1
ZAHVALA .....	2
KAZALO .....	3
KAZALO SLIK, GRAFOV, TABEL .....	4
1. UVOD .....	6
2. TEORETIČNE OSNOVE .....	8
2.1. EKOTURIZEM .....	8
2.1.1. TURIZEM .....	8
2.1.2. EKOTURIZEM .....	8
2.2. SKRB ZA VARSTVO OKOLJA .....	9
2.2.1. TRAJNOSTNI RAZVOJ .....	9
2.2.2. RAVNANJE Z ODPADKI .....	9
2.2.3. VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE .....	10
2.2.4. VARSTVO VODA .....	11
2.2.5. TRAJNOSTNA MOBILNOST .....	12
2.2.6. ZELENE POVRŠINE .....	13
2.2.7. AKTIVNOSTI V NARAVI .....	13
2.2.8. LOKALNO PRIDELANA HRANA .....	14
2.3. EKO CERTIFIKAT ZELENİ KLJUČ .....	14
2.3.1. KAJ JE ZELENİ KLJUČ .....	14
2.3.2. KRITERIJI EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ .....	15
2.3.3. CILJI EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ .....	15
2.2.4. ZANIMIVOST – KAMP MENINA PRVI PREJEL EKO CERTIFIKAT ZELENİ KLJUČ .....	16
3. RAZISKOVALNI DEL .....	17
3.1. MEDENA VAS .....	18
3.2. KOČA NA VASI .....	21
3.3. KOČA NA JASI .....	24
3.4. GLAMPING SAVINJA .....	26
3.5. HIŠA RADUHA .....	29
4. ANALIZA IN PREDSTAVITEV REZULTATOV .....	33
4.1. PRIMERJAVA RAZISKANIH OBJEKTOV ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA PO IZBRANIH PODROČJIH VARSTVA OKOLJA .....	33
4.2. UPOŠTEVANJE KRITERIJEV EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ .....	34

4.3. IDEALEN EKO OBJEKT .....	38
5. RAZPRAVA.....	40
6. ZAKLJUČEK .....	42
7. VIRI IN LITERATURA .....	44

## KAZALO SLIK, GRAFOV, TABEL

### SLIKE:

Slika 1: Trajnostna mobilnost .....	12
Slika 2: Zelena površina – Tivoli.....	13
Slika 3: Znak eko certifikata Zeleni ključ.....	14
Slika 4: Kamp Menina .....	16
Slika 5: Medena vas in raziskovalki Urša in Nika .....	18
Slika 6: Medena vas – prikaz uporabe toplotne črpalke .....	19
Slika 7: Medena vas – rastlinska čistilna naprava.....	19
Slika 8: Medena vas – zunanji tuš, ogrevan na sončne kolektorje, in urejene zelene površine .....	20
Slika 9: Medena vas – otroška igrala, v ozadju bazen .....	20
Slika 10: Medena vas – bazen in igrišče za odbojko na mivki .....	21
Slika 11: Koča na vasi .....	21
Slika 12: Koča na vasi – smetnjak za ločeno zbiranje odpadkov .....	22
Slika 13: Koča na vasi – uporaba sončnih celic za ogrevanje bazenske vode.....	22
Slika 14: Koča na vasi – ogrevanje koče s pečjo na pelete .....	23
Slika 15: Koča na jasi.....	24
Slika 16: Koča na jasi – ogrevanje s pečjo na pelete .....	24
Slika 17: Koča na jasi – zasajen hrib z rastlinami .....	25
Slika 18: Glamping Savinja .....	26
Slika 19: Glamping Savinja – ogrevanje z električnimi radiatorji .....	26
Slika 20: Glamping Savinja – skrb za varčno rabo energije .....	27
Slika 21: Glamping Savinja – zunanji tuš, ogrevan na sončne celice .....	27
Slika 22: Glamping Savinja – otroška igrala na zelenici .....	28
Slika 23: Glamping Savinja – sproščanje v viseči mreži .....	28
Slika 24: Znak Hiše Raduha .....	29

Slika 25: Hiša Raduha – drevesna hiška .....	29
Slika 26: Hiša Raduha – kozolec.....	29
Slika 27: Hiša Raduha – ogrevanje drevesne hiške z IR paneli .....	30
Slika 28: Hiša Raduha – ogrevanje stanovanja v stari štali s pečjo na pelete .....	30
Slika 29: Hiša Raduha – urejene travnate površine.....	31
Slika 30: Hiša Raduha – sprehajalna pot ob Savinji .....	32
Slika 31: Ranč Vinnetou .....	43
Slika 32: Ranč Vinnetou – animacija otrok .....	43

TABELE:

Tabela 1: Upoštevanje posameznih področij varstva okolja v raziskovanih objektih .....	33
Tabela 2: Zeleni ključ, področje varstva okolja – VODA .....	34
Tabela 3: Zeleni ključ, področje varstva okolja – ODPADKI.....	35
Tabela 4: Zeleni ključ, področje varstva okolja – AKTIVNOSTI V NARAVI .....	36
Tabela 5: Zeleni ključ, področje varstva okolja – ZELENE POVRŠINE .....	36
Tabela 6: Število pozitivnih odgovorov upoštevanja kriterijih eko certifikata Zeleni ključ za raziskovane objekte.....	37

GRAF:

Graf 1: Analiza upoštevanja kriterijev eko certifikata Zeleni ključ po raziskanih objektih .....	37
--	----

## 1. UVOD

Eko način življenja postaja vse bolj pomemben tako v Sloveniji kot po svetu. Vse več je govora o eko hišah, ki niso le sodobne, ampak tudi okolju prijazne. Zgradbe so zgrajene iz naravnih ali recikliranih materialov, njihovo delovanje pa je odvisno tudi od eko bivanja ljudi v hiši. Ljudje, ki se v takih objektih nahajajo, ravnajo skladno z različnimi področji varstva okolja. To pomeni, da varčno ravnajo z vodo, jo ustrezno čistijo, uporabljajo deževnico, ne spuščajo emisij v zrak v prekomernih količinah, kar je predvsem povezano z načinom ogrevanja in trajnostno mobilnostjo. S svojim ravnanjem ne onesnažujejo tal, odpadke pravilno ločujejo ali jih ponovno uporabijo. Vedo, katere lahko reciklirajo.

Vse več ljudi je nagnjenih k preživljanju prostega časa v naravi, zato se je tudi razvil ekoturizem. To je oblika turizma, ki je tesno povezana z okoljem in naravo. Pravimo ji tudi trajnostni turizem. Postavljen je lahko na nekem mestu dlje časa in gostje s svojim odgovornim ravnanjem ne vplivajo negativno na okolje, naravo ali ljudi. Takšni turistični objekti si lahko pridobijo tudi eko certifikat Zeleni ključ.

Namen najine naloge je bil poiskati in si ogledati nekaj že obstoječih nastanitvenih objektov v Zgornji Savinjski dolini, kjer gostje aktivno preživljajo svoj prosti čas, ter raziskati, kako le-ti ravnajo v skladu z različnimi področji varstva okolja in upoštevajo izbrane kriterije eko certifikata Zeleni ključ. Oktobra 2018 sva tako obiskali Medeno vas v Mozirju, Kočo na vasi v Prihovi, Kočo na jasi blizu Rečice ob Savinji, Glamping Savinjo na Ljubnem in Hišo Raduha v Lučah.

Na podlagi rezultatov upoštevanja področij varstva okolja in izbranih kriterijev eko certifikata sva na koncu podali še predloge za idealno stanje eko objekta, v katerem bi gostje preživljali prosti čas.

## **CILJI NALOGE:**

- raziskati, kako obstoječi nastanitveni objekti za preživljanje prostega časa v Zgornji Savinjski dolini upoštevajo različna področja varstva okolja,
- ugotoviti, ali se raziskovani objekti ravnavajo po štirih predpisanih področjih varstva okolja eko certifikata Zeleni ključ, in
- zapisati predloge za idealen eko objekt, v katerem gostje preživljajo prosti čas v skladu z različnimi področji varstva okolja.

## **METODE RAZISKOVANJA:**

- terensko delo – ogled nastanitvenih objektov za preživljanje prostega časa in zbiranje podatkov,
- intervju z lastniki objektov na terenu,
- pregled in obdelava internetnih virov,
- analiza stanja posameznih objektov za preživljanje prostega časa,
- primerjava in analiza področij varstva okolja med objekti Zgornje Savinjske doline,
- pregled kriterijev za pridobitev eko certifikata Zeleni ključ,
- izdelava zasnove idealnega eko objekta za preživljanje prostega časa.

## **HIPOTEZE:**

1. Raziskani objekti za preživljanje prostega časa v Zgornji Savinjski dolini upoštevajo različna področja varstva okolja in si zaslužijo naziv eko objekt.
2. Okoljske kriterije, ki jih je potrebno izpolnjevati za pridobitev eko certifikata Zeleni ključ, raziskani objekti Zgornje Savinjske doline v celoti upoštevajo.
3. Hiša Raduha s svojim delovanjem najbolj ustreza raziskanim kriterijem eko certifikata Zeleni ključ s področja varstva okolja.



## 2. TEORETIČNE OSNOVE

Pojasneni so pojmi turizem, ekoturizem ter področja varstva okolja, na katera sva se pri nalogi usmerili. To so: ravnanje z odpadki, varstvo zraka – način ogrevanja, varstvo voda, trajnostna mobilnost, zelene površine, aktivnosti v naravi in lokalno pridelana hrana.

Opisan je tudi eko certifikat Zeleni ključ, ki ponuja sistem odličnosti za panogo gostinstva in namestitev. Temelji na zagotavljanju standardov na področju okoljske odgovornosti in trajnostnega delovanja.

### 2.1. EKOTURIZEM

#### 2.1.1. TURIZEM

»Turizem je dejavnost, ki se je razvila skupaj z razvojem in spreminjanjem narave človekovih potreb in bivanjskih značilnosti sodobnega človeka. Zadovoljevanje turističnih potreb je vezano na spremembo okolja in začasno zapustitev stalnega bivališča. Vezano je na začasno spremembo načina življenja in na določene aktivnosti, ki v običajnem življenjskem prostoru niso prisotne. Posledice zadovoljevanja teh potreb vplivajo na psihično in fizično počutje ter zdravje človeka. Dajejo mu nove življenjske moči in delovne sposobnosti. Posamezniku dajejo nova življenjska spoznanja, izkušnje in različna doživetja. To je tudi temeljni vzrok in izhodišče za razvoj turizma.« (<http://www.ssgtlj.si/images/stories/Jernej/2.%20PTI%20Turizem%20I.del.doc>, 13. 1. 2019).

#### 2.1.2. EKOTURIZEM

Ekoturizem je potovanje v naravna območja oziroma oblika turizma, ki odgovorno varuje naravo in spodbuja blaginjo lokalnega prebivalstva. Gre za potovanja v neokrnjena naravna območja, ki naj bi jih obiskovalci s svojim odgovornim ravnanjem, torej z neagresivnim poseganjem v naravo, takšna tudi ohranjali. Ekoturizem raje kot na količino turistov prisega na kvaliteto. Poleg tega, da ozavešča popotnika o okoljskih problemih, ekoturizem krepi gospodarski razvoj lokalnih skupnosti. Neguje tudi spoštovanje do različnih kultur in človekovih pravic. Pomemben del ekoturizma sta tudi ohranjanje biološke in kulturne

raznovernosti skozi zaščito ekosistemov in promocija trajnostne uporabe biodiverzitet s pomočjo zagotavljanja delovnih mest.

## 2.2. SKRB ZA VARSTVO OKOLJA

S tem, ko ohranjamo okolje čistejše za prihodnje generacije, ravnamo trajnostno. Ta način ravnanja je zapisan v enem izmed glavnih temeljnih načel Zakona o varstvu okolja. Imenuje se načelo trajnostnega razvoja. Trajnostno ravnamo tudi, če ohranjamo naravne vire za prihodnje generacije kljub gospodarskemu in socialnemu razvoju družbe. Potrebno je ohranjati vode, zrak, tla, energijo, kamnine, biotsko raznovernost ...

### 2.2.1. TRAJNOSTNI RAZVOJ

Trajnostni razvoj je danes zelo pogosta beseda zveza. Če želimo upoštevati trajnostni razvoj v celoti, se moramo obnašati eko. Od pridelave, uporabe in predelave izdelkov, pri nakupu, pri shranjevanju, pri porabi dobrin oziroma potrošnji.

Juha Sipila pravi: *»Trajnostni razvoj pomeni, da namesto omejenih naravnih dobrin izkoriščamo neomejene zmogljivosti našega razuma.«*  
(<http://www.planbz slovenija.si/trajnostni-razvoj>, dostop 12. 2. 2019).

Svetovna komisija za okolje in razvoj pa glede trajnostnega razvoja pravi: *»Trajnostni razvoj je takšen način razvoja, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožal možnosti prihodnjih generacij, da zadošijo svojim lastnim potrebam.«*  
(<http://www.planbz slovenija.si/trajnostni-razvoj>, dostop 12. 2. 2019).

### 2.2.2. RAVNANJE Z ODPADKI

Odpadek je vsaka snov ali predmet, ki ga zavržemo, nameravamo ali moramo zavreči. Predstavlja surovine, kompost ali gorivo. Odpadki nastajajo v industriji, kmetijstvu, obrti, gospodinjstvu, prometu, turizmu ...

Glede na izvor delimo odpadke na:

- KOMUNALNE ODPADKE in
- ODPADKE, KI NASTANEJO PRI OPRAVLJANJU DEJAVNOSTI.

V obeh skupinah nastajajo nevarni in nenevarni odpadki, ki so lahko trdni ali tekoči. V splošnem pa delimo odpadke na komunalne, biološke, gradbene, radioaktivne, tekoče, trdne ...

Količina odpadkov po vsem svetu narašča, odnos do teh odpadkov pa se spreminja. Včasih so odpadke le zavrgli, zdaj pa je človeštvo ugotovilo, da je odpadek več kot le odpadek. Surovine, ki jih zbiramo ločeno (papir, steklo, pločevinke in plastenke), se ponovno vračajo v predelavo. S pravilnim ločevanjem bomo razbremenili odlagališča, hkrati bomo zmanjšali porabo energije in emisije toplogrednih plinov. Tudi biološke odpadke z ustreznim ločevanjem lahko pravilno predelamo v kompost.

Veliko gostov, ki preživljajo prosti čas v različnih turističnih nastanitvah, ni ozaveščenih o pravilnem ravnanju z odpadki, njihovem ločevanju, recikliranju ... Zato je prvi korak vsakega nastanitvenega objekta k pridobitvi naziva eko objekt ozaveščanje svojih gostov o pravilnem ravnanju z odpadki. Vsak eko objekt bi moral poskrbeti za pravilno ravnanje z odpadki, poleg tega pa bi moral skrbeti še za zmanjšano uporabo plastike (plastičnih vrečk, plastičnega pribora, embalaže ...).

### **2.2.3. VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE**

Zrak je zmes plinov. Sestavljen je iz dušika, kisika, argona, ogljikovega dioksida, vodne pare ... Vendar v naravi popolnoma čistega zraka ni, saj lahko naše ozračje onesnažujemo na dva načina:

- NARAVNO z vulkanskimi izbruhi, prahom, ki ga prenaša veter ..., in
- ANTROPOGENO z izsekavanjem dreves, industrijo, prometom (uporabo fosilnih goriv), individualnimi kurišči v gospodinjstvih ...

Vemo, da onesnaževanje zraka negativno vpliva na zdravje ljudi, poleg tega pa škoduje okolju. Z individualnimi kurišči prav tako onesnažujemo zrak. Naša stanovanja ogrevamo z različnimi vrstami goriv, enako nastanitvene objekte.

Poznamo več vrst načinov ogrevanja:

- z zemeljskim plinom,
- s kurilnim oljem,
- z lesno biomaso,
- z električno energijo (IR paneli, električni radiatorji ...),
- s toplotno črpalko,
- z uporabo sončnih kolektorjev (segrevanje vode, kot podpora ogrevanju) ...

Uporaba kurilnega olja, peletov, sekancev negativno vpliva na okolje zaradi sproščanja škodljivih emisij v zrak (delci PM<sub>10</sub>, CO<sub>2</sub> ...), hkrati pa ti načini povzročajo tudi ogromne stroške. Med ogrevanji s fosilnimi gorivi je okolju najmanj škodljivo ogrevanje z zemeljskim plinom. Ekološko najprijaznejši in energetsko najcenejši način ogrevanja prostorov je ogrevanje s toplotno črpalko. Sončni kolektorji pa so znani po ogrevanju vode in kot podpora ogrevanju spomladi in jeseni. Zaradi varstva zraka je v eko objektih tako pomembno, kakšen način ogrevanja izberejo.

#### **2.2.4. VARSTVO VODA**

Voda je pogoj za življenje na Zemlji. Voda iz površja izhlapeva in se nato v obliki padavin vrne nazaj na površje, površinske vode, morja. Tako v naravi poteka kroženje vode. Voda pa je poleg zraka onesnaževanju najbolj izpostavljena. Glede na nastanek ločimo dva načina onesnaževanja vode:

- **NARAVNO ONESNAŽEVANJE**, ki ga povzroča narava s svojim spreminjanjem; tako dobimo onesnaženje vode zaradi odpadlega listja, raztapljanja določenih kamnin, prek katerih teče voda, in ne nazadnje zaradi zemljin, ki jih močno deževje spira vanje;
- **ANTROPOGENO ONESNAŽEVANJE**, ki ga povzroča človek s svojo dejavnostjo tako v naseljih kot z intenzivnim kmetovanjem ali industrijo.

Vodo najbolj onesnažujejo gospodinjstva s pranjem perila, čiščenjem posode, straniščnimi odplakami ... Poleg tega vodo onesnažuje industrija z raznimi odplakami in izpusti. Je tudi njen velik porabnik. Tudi kmetijstvo vodo onesnažuje, predvsem z umetnimi gnojili.

Glede na vrsto onesnaževanja ločimo več vrst odpadnih voda:

- KOMUNALNE ODPADNE VODE (vode iz gospodinjstev),
- TEHNOLOŠKE ODPADNE VODE (kmetijske, industrijske odpadne vode) in
- PDAVINSKE ALI METEORNE ODPADNE VODE.

Bistvo eko objektov je, da vode ne onesnažujejo in je prekomerno ne porabljajo. Z uporabo pomivalnih in pralnih strojev, ki imajo vgrajeno funkcijo varčevanja z vodo, porabijo manj vode kot pri ročnem pranju posode in perila. Za zalivanje zelenih površin, gredic in za splakovanje stranišč lahko uporabljajo deževnico.

### 2.2.5. TRAJNOSTNA MOBILNOST

»Osnovni cilj trajnostne mobilnosti je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati promet, posledično onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije. Trajnostna mobilnost je tista, ki je hkrati okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in spodbuja razvoj gospodarstva. Promet je kljub velikemu napredku in dvigu življenjske ravni postal resna grožnja okolja in kakovosti življenja v mestih. V Sloveniji so se emisije iz prometa od osamosvojitve podvojile in predstavljajo okoli 30 % vseh emisij toplogrednih plinov. V urbanih okoljih je postal promet glavni onesnaževalec ozračja (prašni delci, dušikovimi oksidi in ozon) in zelo pomemben dejavnik preoblikovanja prostora. Z ukrepi prometne politike moramo zagotoviti, da je potreba vsakogar po premikanju zadovoljena, vendar ob nižjih stroških in manjših stranskih učinkih, tveganju in porabi naravnih virov.« ([http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Dogodki/Kaj\\_je\\_trajnostna\\_mobilnost.pdf](http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Dogodki/Kaj_je_trajnostna_mobilnost.pdf), dostop, 25. 2. 2019).



Slika 1: Trajnostna mobilnost

### 2.2.6. ZELENE POVRŠINE

Pod zelene površine štejemo travnike, gozdove, parke, zelenice, otroška igrišča, pasje parke, zelenice okoli otroških zelenic ... Te površine pomembno vplivajo na kakovost bivanja, zdravje prebivalcev ter na vrednost okolja.

Pri vsakem eko objektu so zaželeno zelene površine, kjer si gosti lahko odpočijejo, se sproščajo ali aktivno preživljajo čas.



Slika 2: Zelena površina – Tivoli

### 2.2.7. AKTIVNOSTI V NARAVI

Aktivnosti v naravi so dejavnost, ki jih počnemo za dušo in za telo. Gibanje na soncu, v vodi, dobro počutje, zato si tudi na dopustu želimo malo aktivnosti. Še bolje pa je, če to poteka v naravi. Najbolj primerna aktivnost v krajih, kjer še nismo bili, je pohod na sosednje hribe ali v bližnjo okolico. Tako jo bolje spoznamo.

Primerna je tudi vožnja s kolesi, z rolerji ...

Priljubljeni so športi z žogo, zato je v bližini zaželeno kakšno nogometno, košarkarsko ali odbojgarsko igrišče, igrišče za odbojko na mivki ... Tudi v bazenih se lahko sprostimo.

## 2.2.8. LOKALNO PRIDELANA HRANA

Lokalno pridelana hrana so živila, ki so pridelana in predelana v domačem okolju, v našem primeru v Sloveniji. Takšna hrana je večkrat manj privlačnega videza, ima pa boljši okus. V Sloveniji imamo srečo, saj je na voljo veliko domače, lokalno pridelane hrane. Najpogostejša lokalno pridelana ali predelana živila so zelenjava, sadje, mleko in mlečni izdelki, meso in mesni izdelki, žita, moke, kruh in podobno.

Lokalno nakupovanje podpira čisto okolje in naravo. S tem vsi pripomoremo k zmanjšanju onesnaženosti zraka in okolja nasploh. Zaradi dolgih prevozov hrane s tovornjaki, vlaki, ladjami ali celo letali se v ozračje sproščajo ogromne količine toplogrednih in strupenih plinov.

S tem, ko eko objekti uporabljajo lokalno pridelano hrano, podpirajo slovensko, hkrati pa zmanjšujejo onesnaževanje okolja.

## 2.3. EKO CERTIFIKAT ZELENI KLJUČ

### 2.3.1. KAJ JE ZELENI KLJUČ

»Zeleni ključ je vodilni standard odličnosti na področju okoljske odgovornosti in trajnostnega delovanja v turistični industriji. Ta prestižni znak pomeni zavezanost podjetij, da v certificiranih obratih spoštujejo stroge kriterije, ki jih je določila Mednarodna fundacija za okoljsko vzgojo FEE. Okoljski znak Zeleni ključ zagotavlja vsem gostom, da z izbiro certificiranega turističnega obrata neposredno pripomorejo k varovanju okolja. Obrati vzdržujejo visoke standarde s pomočjo stroge dokumentacije in pogostih kontrolnih pregledov.

Obrati vzdržujejo visoke okoljske standarde s pomočjo stroge dokumentacije in pogostih kontrolnih pregledih. Okoljski znak Zeleni ključ lahko pridobijo hoteli in hostli, manjši nastanitveni obrati, kampi in počitniški parki, kongresni centri, restavracije in turistične atrakcije.« (<https://www.zelenikljuc.si/o-programu/>, dostop 23. 2. 2019).



Slika 3: Znak eko certifikata Zeleni ključ

### 2.3.2. KRITERIJI EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ

»Obrati, ki pridobijo okoljski znak Zeleni ključ, morajo izpolnjevati stroge okoljske zahteve. Kriterije programa Zeleni ključ so razvili za šest kategorij (hotele in hostle, kampe in počitniške parke, manjše nastanitvene obrate, konferenčne centre, restavracije in turistične atrakcije) in pokrivajo 13 področij v obratu.« (<https://www.zelenikljuc.si/kriteriji/>, dostop 23. 2. 2019). V dokumentu so poimenovani:

- vključenost osebja,
- okoljsko upravljanje,
- informiranje gostov,
- voda,
- energija,
- pranje in čiščenje,
- hrana in pijača,
- odpadki,
- administracija,
- notranje okolje,
- zelene površine,
- aktivnosti v naravi,
- korporativna družbena odgovornost.

### 2.3.3. CILJI EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ

Cilji eko certifikati so povzeti po ([https://www.zelenikljuc.si/wp-content/uploads/2018/10/Zk\\_kriteriji\\_kampi\\_2018.pdf](https://www.zelenikljuc.si/wp-content/uploads/2018/10/Zk_kriteriji_kampi_2018.pdf), dostop 24. 2. 2019):

- Povečati uporabo okolju prijaznih in trajnostnih načinov poslovanja in tehnologije v obratih in s tem zmanjšati skupno porabo virov.
- Povečati zavedanje in spremeniti vzorce obnašanja gostov, zaposlenih in dobaviteljev posameznih turističnih obratov glede trajnostne problematike.
- Povečati uporabo okolju prijaznih in trajnostnih načinov ter povečati zavedanje in spremeniti vzorce obnašanja v turistični industriji nasploh.



## 2.2.4. ZANIMIVOST – KAMP MENINA PRVI PREJEL EKO CERTIFIKAT ZELENİ KLJUČ

23. februarja sva na portalu RTV SLO, MMC, pod rubriko Življenjski slog, zasledili, da je kamp Menina kot prvi v Sloveniji prejel ekološki certifikat Zeleni ključ.



Slika 4: Kamp Menina – prvi slovenski prejemnik ekološkega certifikata Zeleni ključ

»Kot pravijo, so se za pridobitev mednarodnega certifikata odločili, ker se zavedajo, kako pomembno je ohranjanje narave in dobra skrb zanjo.« (<https://www.rtv slo.si/zivljenjski-slog/slovenski-kamp-menina-kot-prvi-prejel-ekoloski-certifikat-zeleni-kljuc/480930>, dostop 23. 2. 2019). V celoti si ga lahko preberemo na zgoraj omenjenem spletnem naslovu.



Slika 4: Kamp Menina

### 3. RAZISKOVALNI DEL

Namen raziskovanja je bil ugotoviti, kako že obstoječi objekti, v katerih gostje aktivno preživljajo prosti čas, upoštevajo različna področja varstva okolja.

Ker je Zgornja Savinjska dolina ena izmed najlepših v Evropi in ima veliko naravnih in kulturnih znamenitosti, je za obiske turistov zelo privlačna. V tem koščku Slovenije turisti običajno preživijo več dni. Ob obisku si morajo poiskati tudi primerno nastanitev. Za svojo raziskavo sva izbrali Medeno vas v Mozirju, Kočo na vasi v mirni vasici Prihova, Kočo na jasi v bližini Rečice ob Savinji, Glamping Savinja blizu kraja Ljubno ob Savinji in Hišo Raduha v Lučah. Na teren sva šli 25. oktobra 2018 skupaj z mentorico z namenom, da si ogledamo izbrane nastanitvene objekte na tem koncu Slovenije. Po predhodnih telefonskih pogovorih so nas lastniki izbranih objektov prijazno sprejeli in si za nas vzeli kar nekaj časa. Z vsemi sva napravili intervju in tako dobili potrebne podatke, informacije, slike.

Vsi obiskani nastanitveni objekti so v nadaljevanju predstavljeni po naslednjih področjih varstva okolja:

- ravnanje z odpadki,
- varstvo zraka – način ogrevanja,
- varstvo voda,
- trajnostna mobilnost,
- zelene površine,
- aktivnosti v naravi in
- uporaba lokalno pridelane hrane.

Zanimalo naju je, kako odpadke ločujejo in kako z njimi ravnajo. Na kakšen način se objekt ali bazenska voda, če jo imajo, ogreva. Ali njihov način ogrevanja pripomore k zmanjševanju podnebnih sprememb. Kako poteka čiščenje vode (odpadne, bazenske ...). Ali uporabljajo deževnico za zalivanje trat, zelenih površin, gred okoli nastanitvenih hiš. Zanimalo naju je, kako je objekt povezan s trajnostno mobilnostjo. Ali imajo za goste na razpolago kolesa za izposajo, morda v bližini polnilnico za električna in hibridna vozila. Kako obveščajo goste o možnih ogledih kulturnih in naravnih znamenitostih v bližnji okolici in o aktivnostih v naravi. Kako skrbijo za urejanje okolice. Ali gostom ponujajo ekološko in lokalno pridelano hrano ter izdelke.

Glede na dobljene informacije sva vsak objekt posebej opisali po posameznih področjih. Nato sva zbrane podatke, kako posamezni objekti upoštevajo področja varstva okolja, navedli še v skupni tabeli, iz katere je vidna primerjava.

Ob raziskovanju sva ugotovili, da vsak objekt, ki je še bolj povezan z okoljem in se z naravo sklada, lahko pridobi tudi mednarodni okoljski znak Zeleni ključ. Tako sva v nadaljevanju raziskali, ali se najini izbrani objekti ravna po štirih predpisanih področjih varstva okolja tega eko certifikata. Le-ta so: voda, odpadki, zelene površine in aktivnosti v naravi.

### 3.1. MEDENA VAS

»V Mozirju se nahaja glamping, imenovan Medena vas. To vas sestavljajo štiri hiške in sicer Maja, Vili, Filip in Kasandra. Zgrajene so v obliki satovja tik ob gozdu, stran od mestnega hrupa. Opremljene so z lastno kuhinjo, spalnico in kopalnico. Ob hiškah se nahaja tudi čebelnjak, kjer je možnost počitka, inhaliranja čebeljega zraka, opazovanja čebelic in degustacija domačih izdelkov.« (<https://www.glamping.si/si/glampi/medena-vas-skok-mozirje>, dostop 17. 12. 2018).



Slika 5: Medena vas in raziskovalki Urša in Nika



## RAVNANJE Z ODPADKI

Gosti sami v hiškah odpadkov ne ločujejo, saj imajo v njih le en koš za mešane komunalne odpadke. Ločuje jih potem osebje. Pred recepcijo imajo zbiralnico odpadkov, ločujejo kovinsko in plastično embalažo ter mešane odpadke. Za biološke odpadke imajo narejen kompostnik, v katerem nastaja humus. Uporabijo ga na svojih zelenih površinah.

Gostom je proti plačilu omogočen zajtrk, vendar imajo hrano pakirano v majhnih embalažah (maslo, marmelade, paštete). Tako nastaja več plastične in kovinske odpadne embalaže. V prihodnosti načrtujejo še svojo restavracijo, kjer se bodo lahko njihovi gosti prehranjevali.

## VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE

Za ogrevanje vode in prostorov uporabljajo toplotno črpalko. Toplotna črpalka deluje na enak način kot hladilnik, le da toplotna črpalka greje notranjost prostora in hladi zunanost.



Slika 6: Medena vas – prikaz uporabe toplotne črpalke

## VARSTVO VODA

V naravnem bazenčku imajo rastlinsko čistilno napravo. Ta na ekološki – naraven način čisti bazen, v katerem se je mogoče poleti kopati. S prečiščeno vodo tudi zalivajo travnate površine in rože.

Vso ostalo komunalno odpadno vodo pa spustijo v javni kanalizacijski sistem.

Ob bazenu imajo tudi zunanji tuš, ki se ogreva na sončne kolektorje. Voda se očisti v rastlinski čistilni napravi.



Slika 7: Medena vas – rastlinska čistilna naprava



Slika 8: Medena vas – zunanji tuš, ogrevan na sončne kolektorje, in urejene zelene površine

### **TRAJNOSTNA MOBILNOST**

Na voljo imajo kolesa za izposajo, v bližini ni polnilnic za električne avtomobile ali hibride. Oglašujejo pohode na bližnje hribe z brošurami.

### **ZELENA POVRŠINE**

Njihovo območje obsega velike količine travnatih območij. Ob potkah se nahajajo čudoviti nasadi rož in grmovnic. Zalivajo s prečiščeno vodo iz rastlinske čistilne naprave.

### **AKTIVNOSTI V NARAVI**

Oglašujejo pohode na bližnje hribe z brošurami, na razpolago nudijo letake o naravnih in kulturnih znamenitostih Zgornje Savinjske doline.

Poleg tega imajo še igrišče za nogomet, odbojko na mivki z že postavljeno mrežo, bazen ter igrala za otroke.

Na voljo imajo kolesa za izposajo.



Slika 9: Medena vas – otroška igrala, v ozadju bazen



Slika 10: Medena vas – bazen in igrišče za odbojko na mivki

## LOKALNO PRIDELANA HRANA

V Medeni vasi zaenkrat ponujajo le zajtrk, v načrtu pa je gradnja restavracije, kjer bodo ponujali več obrokov. Pri zajtrkih je ponujena hrana v majhni embalaži (marmelada, čokoladni namaz, maslo ...) ter lokalni pridelki, kot so zelenjava, mleko, jajce, kruh ...

### 3.2. KOČA NA VASI

»Koča na vasi se nahaja v mirni vasi Prihova v Savinjski dolini. V koči je opremljena kuhinja, jedilnica, dnevni prostor, kopalnica, dve spalnici in balkon. Za sprostitev pa je tu še finska savna. Zunaj je pokrita terasa s kaminom, nad njo pa terasa z bazenom z ogrevano vodo v sezoni.«

(<http://www.kocnavasi.si/>,

dostop 17. 12. 2019).



Slika 11: Koča na vasi



## RAVNANJE Z ODPADKI

Pred kočo se nahaja smetnjak, kjer se ločujejo mešani odpadki in plastika.

Gosti v hiši odpadkov ne ločujejo, loči jih lastnica ob praznjenju košev.

Hrana je ekološko pridelana na sosednji kmetiji.



Slika 12: Koča na vasi – smetnjak za ločeno zbiranje odpadkov

## VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE

Kočo ogrevajo s peleti.

Nad pokrito teraso se nahaja bazen. Vodo ogrevajo na sončne kolektorje. Poleg bazena ogrevajo še zunanji tuš.

Sončni kolektorji omogočajo tudi osvetljevanje talnih lučk in luči, ki se nahajajo ob potki do hiše.



Slika 13: Koča na vasi – uporaba sončnih celic za ogrevanje bazenske vode



Slika 14: Koča na vasi – ogrevanje kočje s pečjo na pelete

### **VARSTVO VODA**

Nad pokrito teraso se nahaja bazen. Vodo v bazenu zamenjajo pred obiskom vsakega gosta. Spustijo jo v javno kanalizacijo, kakor tudi odpadno vodo iz kuhinje in kopalnice. Z deževnico zalivajo travnate površine in rože.

### **TRAJNOSTNA MOBILNOST**

Gosti izposoje koles nimajo na voljo, lahko pa si jih pripeljejo s seboj. V bližini ni polnilnice za električne avtomobile.

### **ZELENE POVRŠINE**

Ob koči je na voljo dovolj travnate površine, na njej so postavljena tudi otroška igrala.

### **AKTIVNOSTI V NARAVI**

Možna je izposoja gorskih koles, saj je veliko možnosti za kolesarjenje, sprehode in izlete. V bližini se nahaja grad Vrbovec, Mozirski gaj, Golte in Logarska dolina.

### **LOKALNO PRIDELANA HRANA**

Gosti imajo možnost dobiti lokalno pridelano hrano s sosednje kmetije.



### 3.3. KOČA NA JASI

»Koča na jasi je opremljena kuhinja z vso opremo, jedilnica, dnevni prostor, kopalnica, dve spalnici in sončna terasa s pogledom na bližnje hribe (Dobrovlje, Čreta, Menina planina). Za sprostitev pa je tu še finska savna, ki se nahaja v sami hiši. Zunaj je pokrita terasa s kaminom, ter masažno kadjo.« (<http://www.kocnavasi.si/koca-na-jasi-2/>, dostop 17. 12. 2019).



Slika 15: Koča na jasi

#### RAVNANJE Z ODPADKI

Gosti ne odpadkov ne ločujejo, lastnika pri čiščenju sama ločita odpadke.

#### VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE

Kočo ogrevajo s pečjo na pelete.



Slika 16: Koča na jasi – ogrevanje s pečjo na pelete

## **VARSTVO VODA**

Koča ima svoj vodovod, poleg tega pa ima še svojo biološko čistilno napravo, kamor se steka vsa odpadna voda iz koč. Z deževnico zalivajo travnate površine in rože.

## **TRAJNOSTNA MOBILNOST**

Nimajo na voljo koles na izposajo, ampak oglašujejo različne pohode na bližnje hribe. Poleg tega v bližini ni polnilnic za električne avtomobile ali hibride.

## **ZELENE POVRŠINE**

Okrog Koče na jasi je na voljo dovolj travnate površine. Ob cesti pa je hribček posajen z rožami in grmovnicami.



Slika 17: Koča na jasi – zasajen hrib z rastlinami

## **AKTIVNOSTI V NARAVI**

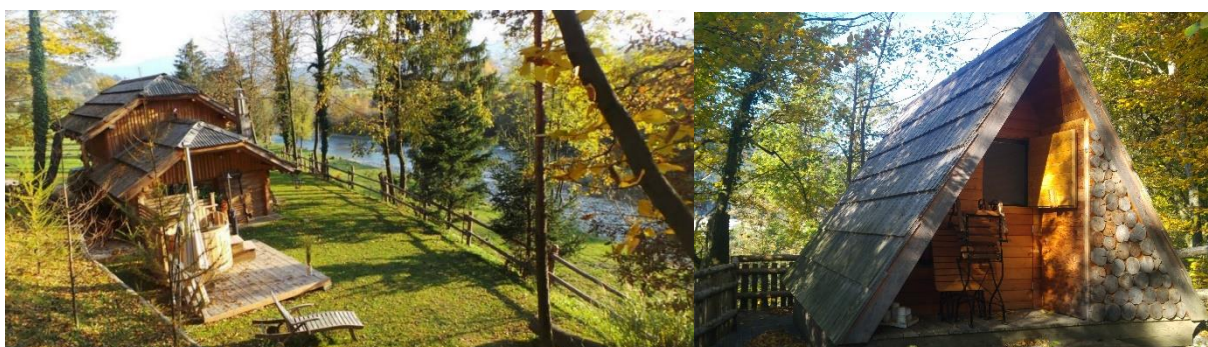
V okolici Koče na jasi je veliko možnosti za kolesarjenje, pohodništvo (na bližnjo planino Ston, ki je priljubljena turistična točka za pohodnike). Gosti si lahko privoščijo sprehod po bližnjem gozdu in gobarjenje. V bližini koč se nahaja smučišče Golte (6 km). Omogočeno je igranje na travnatih površinah in poslušanje ptičjega petja.

## **LOKALNO PRIDELANA HRANA**

Gosti imajo možnost uživanja zajtrka, ki ga pripravi lastnica iz lokalno pridelane hrane s sosednje kmetije.

### 3.4. GLAMPING SAVINJA

»Glamping Savinja leži tik ob reki Savinji med krajema Juvanje in Ljubno ob Savinji. Na idilično urejeni lokaciji gostom nudi nastanitev v štirih lesenih hišicah za dve osebi (možnost dodatnega ležišča za otroka) ali v leseni hiši v obliki kozolca, kjer je urejen apartma z dvema spalnicama z zakonskima posteljama, lepo urejeno kuhinjo in kopalnico. Gostom v lesenih hiškah sta na voljo dve ločeni kopalnici.« (<https://www.avtokampi.si/kampi/glamping-savinja-ljubno>, dostop 17. 12. 2019).



Slika 18: Glamping Savinja

#### RAVNANJE Z ODPADKI

Ob vhodu na ograjeno posest se nahajata dva zabojnika za embalažo in en zabojnik za mešane komunalne odpadke. Gostje ne ločujejo sami, ločuje lastnica sama.

#### VARSTVO ZRAKA – NAČIN OGREVANJA

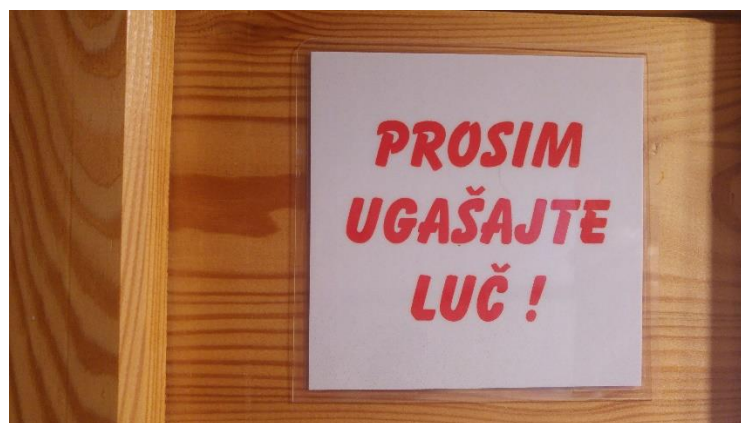
Glamping Savinja je namenjen bivanju v poletnih mesecih, zato hišk ni potrebno ogrevati. Če pa so dnevi hladnejši, si jih lahko ogrejejo z električnimi radiatorji.

Varčujejo tudi z energijo, zato uporabljajo nalepke za učinkovito rabo energije.



Slika 19: Glamping Savinja – ogrevanje z električnimi radiatorji





Slika 20: Glamping Savinja – skrb za varčno rabo energije

## **VARSTVO VODA**

Objekt nima svoje čistilne naprave, ker so priključeni na javni komunalni kanalizacijski sistem. Ves odplake (odplake iz stranišč, iz gospodinjstva, iz zunanjega tuša in bazena) so speljane v javno kanalizacijo. Tuš je skupen in zunanji, ogrevan pa je na fotovoltaične celice.

Z deževnico zalivajo travnate površine in rože.



Slika 21: Glamping Savinja – zunanji tuš, ogrevan na sončne celice

## **TRAJNOSTNA MOBILNOST**

Omogočajo najem koles, polnilnice za električne avtomobile ali hibride ni v bližini.

## **ZELENE POVRŠINE**

V okolici hišk je velik travnik, na njem so postavljena igrala za otroke. V bližini je gozd.



Slika 22: Glamping Savinja – otroška igrala na zelenici

## **AKTIVNOSTI V NARAVI**

Lokacija ponuja različne aktivnosti, kot so pohodništvo, kolesarjenje ali pa malo bolj adrenalinski spust po divjih brzicah reke Savinje.

Gosti lahko uživajo v visečih mrežah ali na ležalnikih in se sproščajo ob neposredni bližini reke Savinje, lahko tudi zaplavajo.

Drugače je gostom za sproščanje na voljo lesena kad z vročo vodo, za otroke pripravijo manjši bazen, na voljo pa so tudi različna igrala, tobogan, trampolin in peskovnik. Otroci bodo veseli domačih



Slika 23: Glamping Savinja – sproščanje v viseči mreži

živali, ki jih bodo lahko hranili in božali. V bližini pa je tudi tenis igrišče.

Omogočajo najem koles, uredijo pa tudi vse za vodene kolesarske ali pohodniške izlete ter rafting na Savinji.

## **UPORABA LOKALNO PRIDELANE HRANE**

Hrana je lokalno pridelana, poleg tega pa je kuhinja skupna. Dogovorite se lahko za dostavo živil, pripravijo pa vam tudi kosila za na pot.



### 3.5. HIŠA RADUHA

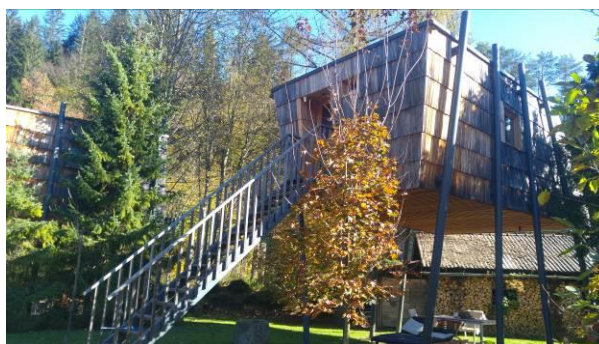
»Hiša Raduha stoji v starem jedru kraja Luče. Ime je dobila po gori Raduhi, ki se preko grebena spusti do skalnatega praga z imenom Breznica, vse do začetka vasi. Med hišo in skalo Breznica sta le reka Savinja in vrt s prečudovito arhitekturno umeščenimi bivalnimi enotami. Hiša Raduha se je prvim gostom odprla že leta 1875.«

(<http://www.raduha.com/>, dostop 17. 12. 2019).



Slika 24: Znak Hiše Raduha

Gosti se lahko namestijo v prečudovitem kozolcu v steklenem ovoju, dveh hiškah na drevesu z neverjetnim razgledom nad reko Savinjo in stari štali z ohranjenimi kamnitimi zidovi in oboki.



Slika 25: Hiša Raduha – drevesna hiška



Slika 26: Hiša Raduha – kozolec

## RAVNANJE Z ODPADKI

Odpadke, ki nastanejo pri vsakdanji rabi, ločujejo. Njihov prevzemnik odpadkov je Pup – Saubermacher, Podjetje za ravnanje z odpadki d.o.o.

V hiši lastnica z možem sama pripravlja obroke, kar pomeni varčno uporabo hrane in nastanjanja čim manj odpadkov in zavržene hrane. Ker pripravijo manj kot 20 obrokov na dan ne potrebujejo prevzemnika odpadkov za zavrženo hrano. Zato imajo dva komposta, enega za kuhinjske odpadke, drugega za pokošeno travo.

## VARSTVO ZRAKA – OGREVANJE

Hiški na drevesu ogrevajo z IR paneli. Stene so grajene iz gline.

Kozolec ima v stenah potlačeno slamo za dodatno izolacijo, drugače je ogrevanje talno.

V stari štali sta dve ločeni stanovanji ogrevani s pečjo na pelete.



Slika 27: Hiša Raduha – ogrevanje drevesne hiške z IR paneli



Slika 28: Hiša Raduha – ogrevanje stanovanja v stari štali s pečjo na pelete

## **VARSTVO VODA**

Hiša Raduha je priključena na javni kanalizacijski sistem. Z deževnico zalivajo travnate površine in rože, v bližnji prihodnosti pa načrtujejo uporabo deževnice tudi za splakovanje stranišč.

## **TRAJNOSTNA MOBILNOST**

Lastnika Hiše Raduha imata v lasti električni avtomobil. V bližini je polnilna postaja, v izgradnji imata pa tudi lastno polnilnico za električne avtomobile.

Možen imajo najem tako navadnih kot električnih koles.

## **ZELENE POVRŠINE**

Okoli drevesnih hišk in kozolca je na voljo dovolj travnate površine. Prostor je izredno lepo in okusno urejen z rožami, grmovnicami in okrasnimi drevesi. Počivalniki in ležalniki najdejo v senci dreves svoje mesto.



Slika 29: Hiša Raduha – urejene travnate površine



Ob Savinji poteka urejena sprehajalna pot.



Slika 30: Hiša Raduha – sprehajalna pot ob Savinji

### **AKTIVNOSTI V NARAVI**

Poleg ribarjenja je Hiša Raduha primerno izhodišče za pohodništvo, kolesarjenje, rafting, tek na smučeh in smučanje.

### **LOKALNO PRIDELANA HRANA**

Lastnika imata svoj vrt, tako da hrano pridelujeta sama ali jo kupita v lokalnem okolju.

## 4. ANALIZA IN PREDSTAVITEV REZULTATOV

### 4.1. PRIMERJAVA RAZISKANIH OBJEKTOV ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA PO IZBRANIH PODROČJIH VARSTVA OKOLJA

Tabela 1: Upoštevanje posameznih področij varstva okolja v raziskovanih objektih

PODROČJA VARSTVA OKOLJA	RAZISKOVANI OBJEKTI ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
	MEDENA VAS	KOČA NA VASI	KOČA NA JASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
<b>RAVNaNJE Z ODPADKI</b>	V hiškah odpadkov ne ločujejo, ločuje jih osebje; zunaj imajo tudi kompostnik	Smetnjak za ločevanje mešanih odpadkov in plastike	Gosti v koči odpadkov ne ločujejo, lastnika jih ločujeta naknadno	Odpadke ločujejo, uporabljajo različne zabojnike	Odpadke ločujejo, imajo dva komposta za ostanke hrane in za travo
<b>VARSTVO ZRAKA - OGREVANJE</b>	Ogrevanje s toplotno črpalko; zunanji tuš je ogrevan s sončnimi kolektorji	Ogrevanje s pečjo na pelete, ogrevanje bazenske vode in tuša s sončnimi kolektorji	Ogrevanje s pečjo na pelete	Ogrevanje z električnimi radiatorji; zunanji tuš je ogrevan s sončnimi kolektorji	Ogrevanje z IR paneli ali s pečjo na pelete ali talno ogrevanje; slama med stenami; glina
<b>VARSTVO VODA</b>	Rastlinska čistilna naprava za čiščenje bazenske vode, s preč. vodo zalivajo travnate površine in rože, javni kanalizacijski sistem	Vodo v bazenu zamenjujejo redno; javni kanalizacijski sistem; z deževnico zalivajo travnate površine in rože	Svoj vodovod, biološka čistilna naprava; z deževnico zalivajo travnate površine in rože	Javni kanalizacijski sistem za odvajanje kom. odp. vode; z deževnico zalivajo travnate površine, rože	Javni kanalizacijski sistem za odvajanje kom. odpadne vode; z deževnico zalivajo travnate površine in rože
<b>TRAJNOSTNA MOBILNOST</b>	Najem koles, pohodništvo	Nimajo koles na izposajo	Pohodi na bližnje hribe ali v gore	Omogočajo najem koles, pohodi na bližnje hribe ali v gore	Najem el. ali navadnih koles; poteka izgradnja polnilnic za el. avtomobile
<b>ZELENE POVRŠINE</b>	Veliko travnatih površin; hrib je posajen z rožami, grmovnicami	Velika travnata površina	Velika travnata površina; hrib, posajen z rožami	Velika travnata površina, bližina gozda	Velika travnata površina z grmovnicami, okrasnimi drevesi, rožami
<b>AKTIVNOSTI V NARAVI</b>	Nogometno igrišče, igrišče za odbojko na mivki, plavanje, kolesarjenje, pohodništvo	Igrala za otroke, pohodništvo	Velik travnik za razne aktivnosti, pohodništvo, smučanje	Igrala za otroke, tenis igrišče, pohodništvo, rafting	Ribarjenje, pohodništvo, kolesarjenje, rafting, tek na smučeh in smučanje
<b>UPORABA LOKALNO PRIDELANE HRANE</b>	Uporaba lokalno pridelane hrane	Na voljo pridelki lokalnih kmetov	Na voljo pridelki iz sosednje kmetije	Lokalno pridelana hrana	Lastna pridelava in uporaba lokalno pridelane hrane

V Tabeli 1 sva podali primerjavo raziskovanih objektov za preživljanje prostega časa po izbranih področjih varstva okolja. Ugotovili sva, da vsi objekti dobro upoštevajo posamezna področja. Vidi se, da so lastniki okoljsko ozaveščeni.

#### 4.2. UPOŠTEVANJE KRITERIJEV EKO CERTIFIKATA ZELENİ KLJUČ

V turizem so se uvedli objekti, ki so še bolj povezani z okoljem in se z naravo skladajo. Takrat lahko pridobijo mednarodni eko certifikat Zeleni ključ. Zato naju je v nadaljevanju zanimalo, ali se naši raziskovani objekti ravnaajo po štirih predpisanih področjih varstva okolja tega okoljskega znaka. V dokumentu so poimenovani Voda, Odpadki, Aktivnosti v naravi in Zelene površine. Primerjali sva jih po kriterijih, ki so namenjeni kampom in počitniškim parkom. Če najin raziskovani objekt zadostuje kriteriju, je odgovor označen z DA, drugače pa z NE.

Tabela 2: Zeleni ključ, področje varstva okolja – VODA

Področje varstva okolja – VODA		RAZISKOVANI OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
Kriterij ocenjevanja		MEDENA VAS	KOČA NA JASI	KOČA NA VASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
1.	Zaposleni morajo redno preverjati pravilno delovanje vodnega sistema in naprav v celotnem obratu, ker s tem preprečujejo nepotrebno odtekanje vode iz pip in kotličkov.	DA	DA	DA	DA	DA
2.	Navodila, kako varčevati z vodo in energijo pri uporabi pomivalnih strojev, morajo biti postavljena v neposredno bližino samih naprav.	DA	NE	NE	DA	DA
3.	V obratu morajo odpadne vode po ustreznem čiščenju znova uporabiti.	DA	NE	NE	DA	DA
4.	V obratu uporabljajo deževnico za splakovanje stranišč in povesod, kjer je to primerno.	DA	DA	DA	DA	DA
5.	V obratu pokrivajo zunanje bazene, ko niso v uporabi, ker s tem preprečujejo nepotrebno izhlapevanje vode.	NE	DA	DA	DA	DA

Tabela 3: Zeleni ključ, področje varstva okolja – ODPADKI

Področje varstva okolja – ODPADKI	RAZISKOVANI OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
	MEDENA VAS	KOČA NA JASI	KOČA NA VASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
<b>1.</b> V obratu morajo ločevati odpadke, kot je določeno po nacionalni zakonodaji, vendar na najmanj tri kategorije.	DA	NE	NE	DA	DA
<b>2.</b> Obrat mora zagotoviti varen odvoz odpadkov na ustrezno najbližje odlagališče, v primeru, da pristojno komunalno podjetje tega ne izvaja.	DA	DA	DA	DA	DA
<b>3.</b> Navodila o pravilnem ločevanju in ravnanju z odpadki morajo biti dosegljiva, razumljiva in jasno razložena vsem zaposlenim v obratu.	DA	NE	NE	DA	DA
<b>4.</b> Vsako stranišče v obratu mora imeti koš za odpadke.	DA	DA	DA	DA	DA
<b>5.</b> V obratu lahko gosti sami ločujejo odpadke.	NE	NE	NE	NE	DA
<b>6.</b> Uporaba živil, kot so smetana, maslo, marmelada itd., v posamičnih pakiranjih, ni dovoljena. Če je, mora biti njihova embalaža primerna za recikliranje oz. je biorazgradljiva.	DA	NE	NE	NE	DA
<b>7.</b> V obratu kompostirajo organske odpadke.	DA	NE	NE	NE	DA

Tabela 4: Zeleni ključ, področje varstva okolja – AKTIVNOSTI V NARAVI

Področje varstva okolja – AKTIVNOSTI V NARAVI		RAZISKOVANI OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
Kriterij ocenjevanja		MEDENA VAS	KOČA NA JASI	KOČA NA VASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
1.	V obratu morajo gostom posredovati informacije o možnostih najema ali izposoje koles v bližnji okolici.	DA	NE	NE	DA	DA
2.	V obratu ponujajo gostom možnost najema ali izposoje koles.	DA	NE	NE	DA	DA
3.	V obratu podpirajo aktivnosti in dejavnosti, povezane s poglobljanjem zavesti o trajnostnem razvoju in okolju, v samem obratu kot tudi v bližnji okolici.	DA	DA	DA	DA	DA

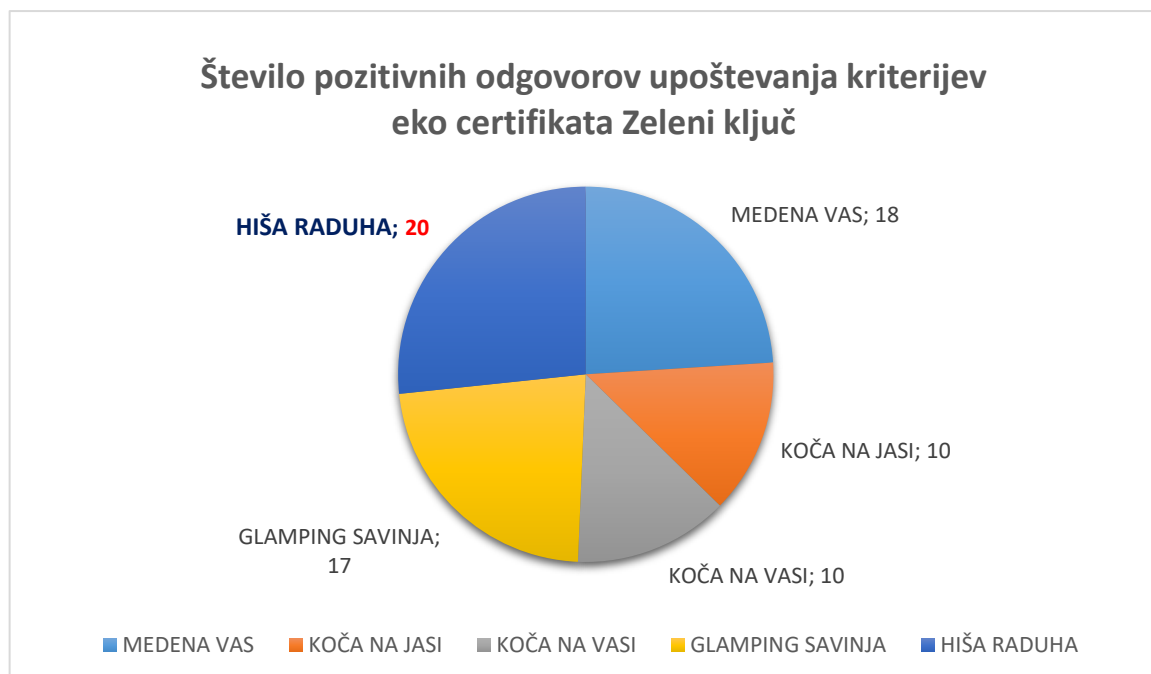
Tabela 5: Zeleni ključ, področje varstva okolja – ZELENE POVRŠINE

Področje varstva okolja – ZELENE POVRŠINE		RAZISKOVANI OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
Kriterij ocenjevanja		MEDENA VAS	KOČA NA JASI	KOČA NA VASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
1.	V obratu je prepovedano uporabljati kemične pesticide in gnojila, razen v primeru, ko ne obstajajo organski ali naravni izdelki, ki bi jih ustrezno nadomestili.	DA	DA	DA	DA	DA
2.	Nezasedena območja morajo predstavljati najmanj 10 % celotnega obrata.	DA	DA	DA	DA	DA
3.	V obratu uporabljajo trajnostno učinkovite načine zalivanja vrtov in zelenic.	DA	DA	DA	DA	DA
4.	V obratu kompostirajo vrtno odpadke.	DA	NE	NE	DA	DA
5.	V obratu uporabljajo deževnico in prečiščeno odpadno vodo za zalivanje vrtov in zelenic.	DA	DA	DA	DA	DA

V nadaljevanju sva pri vsakem raziskovanem objektu sešteli pozitivne odgovore in jih zbrale v *Tabelo 6*. Največ možnih pozitivnih odgovorov je bilo 24.

Tabela 6: Število pozitivnih odgovorov upoštevanja kriterijih eko certifikata Zeleni ključ za raziskovane objekte

Področje varstva okolja	RAZISKOVANI OBJEKT ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ZGORNJI SAVINJSKI DOLINI				
	MEDENA VAS	KOČA NA JASI	KOČA NA VASI	GLAMPING SAVINJA	HIŠA RADUHA
VODA	4	3	3	5	5
ODPADKI	6	2	2	4	7
AKTIVNOSTI V NARAVI	3	1	1	3	3
ZELENE POVRŠINE	5	4	4	5	5
Skupaj	<b>18</b>	10	10	<b>17</b>	<b>20</b>



Graf 1: Analiza upoštevanja kriterijev eko certifikata Zeleni ključ po raziskanih objektih

Največ odgovorov z DA ima Hiša Raduha (20), sledijo ji Medena vas (18), Glamping Savinja (17), medtem ko imata Koča na vasi in Koča na jasi 10 pozitivnih odgovorov od možnih 24.

Iz tega lahko razberemo, da je največji delež upoštevanja štirih kriterijev eko certifikata Zeleni ključ dosegla Hiša Raduha in pridobitvi okoljskega znaka Zeleni ključ najbolj ustreza izmed vseh raziskovanih objektov, v katerih gosti preživljajo svoj prosti čas. Sledita ji objekta Medena vas in Glamping Savinja.

Meniva, da sta Koča na vasi in Koča na jasi dosegli manjše število pozitivnih odgovorov zato, ker so bili kriteriji namenjeni kampom in počitniškim parkom, kar pa ti dve koči zagotovo nista. Če bi bili kriteriji namenjeni individualni počitniški hiši, bi zagotovo dosegli večji delež, kar sva dokazali že prej z zapisi njunega upoštevanja različnih področij varstva okolja.

#### 4.3. IDEALEN EKO OBJEKT

Glede na vse raziskave in znanja, ki sva jih pridobili ob poteku raziskovalne naloge, sva ob koncu zapisali še predloge, ki bi bili značilni za idealen eko objekt. Le-ta naj bi upošteval spodaj zapisana navodila. Predstavljena so po področjih varstva okolja.

##### **ODPADKI:**

1. V objektu so na voljo zabojniki za različne vrste odpadkov, tako da jih gosti lahko sami ločujejo.
2. Navodila o pravilnem ločevanju in ravnanju z odpadki morajo biti dosegljiva, razumljiva in jasno razložena vsem zaposlenim v obratu.
3. Na zabojnikih je napisano, kateri odpadki kam sodijo.
4. Lastniki objektov kompostirajo organske in vrtno odpadke.
5. Lastniki objektov uporabljajo čim manj plastike in majhnih embalaž za pakirano hrano.
6. Priporočljiva je uporaba biorazgradljivega jedilnega pribora.
7. Med gosti je zaželeno upoštevanje preprečevanja nastajanja odpadkov.
8. Odvoz odpadkov (nevarnih in nenevarnih) mora biti urejen.
9. Na novo vgrajene toplotne črpalke in hladilne naprave ne smejo vsebovati hladilnih plinov, kot sta CFC (klorofluoroglikovodik) ali HCFC (klorodifluorometan).
10. Vsako stranišče v obratu mora imeti koš za odpadke.

## **ZELENE POVRŠINE:**

1. Okolica je urejena s travo in zelenim rastlinjem.
2. Okoli objekta je dovolj prostora za gibanje in izvajanje raznih aktivnosti.
3. Naravna senca je narejena z drevjem.

## **VAROVANJE ZRAKA – OGREVANJE:**

1. Za ogrevanje je zaželena uporaba toplotnih črpalk.
2. Elektronske naprave naj ne bodo v stanju pripravljenosti.
3. Uporaba varčnih žarnic in gospodinjskih aparatov energijskega razreda A.
4. Luči je potrebno ugašati.
5. Uporaba ozaveščevalnih nalepk za učinkovito rabo energije, na primer «UGASNI LUČ.».
6. Naprave, ki so veliki porabniki energije, proizvajajo veliko toplote, zato se le-ta uporabi kot vir energije v drugih delih obrata.
7. Ne kuriti na prostem.
8. Če kurimo v naravi, mora biti kurišče urejeno, zavarovano in nadzorovano ves čas.
9. V bližini so na voljo polnilnice za hibridne in električne avtomobile.

## **VARSTVO VODA**

1. Uporaba deževnice za zalivanje rož, splakovanje straniščnih školjk ...
2. Voda, ki se uporablja za bazene in masažne kadi, se uporablja za pranje avtomobilov ali zalivanje, splakovanje ...
3. Uporaba tušev za umivanje.
4. Uporaba varčnih pomivalnih in pralnih strojev.

## **TRAJNOSTNA MOBILNOST IN AKTIVNOSTI V NARAVI**

1. Najem koles je na voljo, tudi električnih.
2. V bližini so polnilnice za električne avtomobile in hibride.
3. Na voljo so igrišča za otroke in športne aktivnosti.
4. V objektu in bližnji okolici se podpirajo aktivnosti in dejavnosti, povezane s poglobljanjem zavesti o trajnostnem razvoju in okolju.
5. Gostje morajo biti obveščeni o krajinskih parkih, naravnih spomenikih in drugih znamenitostih v bližnji okolici objekta.



## 5. RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi sva želeli prikazati, kako v petih nastanitvenih objektih Zgornje Savinjske doline, kjer turisti aktivno preživljajo prosti čas, upoštevajo različna področja varstva okolja. Medeno vas, Kočo na jasi, Kočo na vasi, Glamping Savinjo in Hišo Raduha sva predstavili po področjih varstva okolja (ravnanje z odpadki, varstvo zraka, varstvo voda, trajnostna mobilnost, zelene površine, aktivnosti v naravi in uporaba lokalno pridelane hrane). Zbrane podatke upoštevanja področij varstva okolja v posameznih objektih sva razvrstili v *Tabeli 1*, iz katere je vidna njihova primerjava.

Vsak objekt, ki deluje v skladu z naravo in okoljem, pa lahko prejme eko certifikat Zeleni ključ. Raziskovane objekte sva preverili tudi po njihovih kriterijih, ki veljajo za kampe in počitniške parke s področja odpadkov, vode, aktivnosti v naravi in zelenih površin.

Na začetku raziskovalne naloge sva si zastavili tri hipoteze:

1. Raziskani objekti za preživljanje prostega časa v Zgornji Savinjski dolini upoštevajo različna področja varstva okolja in si zaslužijo naziv eko objekt.
2. Okoljske kriterije, ki jih je potrebno izpolnjevati za pridobitev eko certifikata Zeleni ključ, raziskani objekti Zgornje Savinjske doline v celoti upoštevajo.
3. Hiša Raduha s svojim delovanjem najbolj ustreza raziskanim kriterijem eko certifikata Zeleni ključ s področja varstva okolja.

Prvo hipotezo potrjujeva, saj si vsi obiskani objekti, kjer gosti preživljajo prosti čas v Zgornji Savinjski dolini, zaslužijo ime eko objekt, ker pri svojem delovanju dobro upoštevajo področja varstva okolja. To pomeni, da varčno ravnajo z vodo, jo ustrezno čistijo, uporabljajo deževnico, ne spuščajo emisij v zrak v prekomernih količinah, ker uporabljajo okolju prijaznejše načine ogrevanja. Hiša Raduha gradi celo svojo polnilnico za električne avtomobile in hibride, saj se lastniki zavedajo, da k njim prihajajo vedno bolj okoljsko ozaveščeni gosti. S svojim ravnanjem ne onesnažujejo tal, odpadke pravilno ločujejo. Možnost imajo uporabe zelenih površin in seznanjeni so z možnimi aktivnostmi v naravi. Lastniki jim ponujajo tudi lokalno pridelano hrano in izdelke. S tem ravnanjem pripomorejo k blaženju podnebnih sprememb. Vsa dejstva so zbrana v *Tabeli 1*.

Druge hipoteze za vse objekte ne moreva potrditi. Iz najine raziskave je razvidno, da objekti ne dosegajo vseh pregledanih kriterijev, ki jih zahteva eko certifikat Zeleni ključ. Kriteriji so bili namenjeni kampom in počitniškim parkom. S svojim zgledom pa vseeno izstopa Hiša Raduha. Izmed 24 kriterijev je bilo kar 20 odgovorov pozitivnih. Če bi obstajali kriteriji za individualne počitniške hiše, bi bili rezultati gotovo drugačni. Sploh za Kočo na jasi in Kočo na vasi, ki sta okoljsko precej naravnani, čeprav sta po teh kriterijih imeli malo slabši rezultat.

Tretjo hipotezo lahko potrdiva na podlagi analize rezultatov upoštevanja različnih pregledanih kriterijev eko certifikata Zeleni ključ. Hiša Raduha s svojim okoljskim ravnanjem med vsemi raziskanimi objekti najbolj ustreza in izstopa. To sva potrdili tudi z analizo rezultatov. Zapisani so v *Tabeli 6* in prikazani z *Grafom 1*.

## 6. ZAKLJUČEK

Namen najine raziskovalne naloge je bil dosežen. Veliko novega znanja sva pridobili ob pripravi same naloge. Poglobili in globlje raziskali sva več področij varstva okolja, ki so v današnjem času vedno bolj pomembni. Tudi o mednarodnem eko certifikatu Zeleni ključ sva izvedeli marsikaj novega. Le-ta ponuja sistem odličnosti za panogo gostinstva in namestitev. Temelji na zagotavljanju standardov na področju okoljske odgovornosti in trajnostnega delovanja.

Spoznali sva, da je tudi v turizmu potrebno imeti veliko znanja o okolju. Potrebno je vedeti, da tudi naše ravnanje lahko povzroča negativne učinke na okolje. Trajnostno bomo ravnali, če se bomo kot družba socialno in gospodarsko še naprej razvijali, vendar bomo hkrati skrbeli tudi za ohranjanje okolja in naravnih virov za naše naslednje generacije.

Najino raziskovalno nalogo lahko v nadaljevanju uporabiva in razširiva na Ranču Vinnetou, ki se nahaja na Bregu pri Polzeli, nasproti tenis igrišč in nogometnega igrišča. Lastniki Ranča Vinnetou se ukvarjajo s konjeništvom in animacijo otrok ter odraslih. Ker imajo okoli ranča veliko travnate površine, ki bi se je dalo izkoristiti, načrtujejo v prihodnosti gradnjo objekta, v katerem bi se lahko gosti nastanili tudi za več dni. Želijo imeti objekt, ki bo z naravo čimbolj skladen.

Sama že nekaj let pomagam na ranču Vinnetou, saj me konji in delo z mladimi navdušujejo. Tako sem jim omenila, da pripravljam raziskovalno nalogo o eko objektu za preživljanje prostega časa in o tem, kaj vse morajo nastanitveni objekti upoštevati, da postanejo idealni, čim bolj skladni z naravo. Ker želijo biti čim bolj okoljevarstveno naravnani, smo se dogovorili, da jim zasnovo idealnega eko objekta, ki upošteva različna področja varstva okolja, po opravljeni raziskovalni nalogi predstavim. Objekt nameravajo zgraditi iz naravnih materialov, za vključevanje kriterijev varstva okolja, po katerih se mora eko objekt ravnati, pa bom zdaj morda lahko poskrbela jaz.



Slika 31: Ranč Vinnetou



Slika 32: Ranč Vinnetou – animacija otrok

## 7. VIRI IN LITERATURA

- Bodi Eko: Ekoturizem: <https://www.bodiekoo.si/kaj-je-ekoturizem>, dostop 12. 1. 2019.
- DREV, D., in ČUVAN, J.: Okoljevarstvene tehnologije. Učbenik za modul okoljevarstvene tehnologije v programu okoljevarstveni tehnik. Zbirka Zelena Slovenija. Fit media. Celje. 2013.
- Glamping Savinja Ljubno: <https://www.glamping.si/si/glampi/glamping-savinja-ljubno>, dostop 25. 11. 2018.
- GLAMPING SLOVENIJA: <https://www.glamping.si/si/glampi>, dostop 15. 10. 2018.
- Hiša Raduha: <http://www.raduha.com/>, dostop 15. 10. 2018.
- Kamp Menina: <http://www.campingmenina.com/2015/?lang=sl>, dostop 25. 2. 2019.
- Koča na vasi, Koča na jasi: <http://www.kocnavasi.si/imagegallery/koca-na-jasi/>, dostop 15. 10. 2018.
- KROMAR, P.: Obravnava slovenske leksike s področja turizma: [https://www.slov.si/dipl/kromar\\_petra.pdf](https://www.slov.si/dipl/kromar_petra.pdf), dostop 5. 3. 2019.
- Lokalno pridelana hrana: <https://www.delo.si/novice/okolje/prednosti-lokalno-pridelane-hrane.html>, dostop 13. 2. 2019.
- Medena vas: <http://www.apartmajimozirje.si/medena-vas/>, dostop 15. 10. 2018.
- M. Z.: Slovenski kamp Menina kot prvi prejel ekološki certifikat Zeleni ključ. MMC RTV SLO, STA.: <https://www.rtv slo.si/zivljenjski-slog/slovenski-kamp-menina-kot-prvi-prejel-ekoloski-certifikat-zeleni-kljuc/480930>, dostop 25. 2. 2019.
- PTI 2: Ekoturizem: <http://www.ssgtlj.si/images/stories/Jernej/2.%20PTI%20Turizem%20I.del.doc>, dostop 13. 1. 2019.
- SALOBIR, A.: Jezikovni spletovalec: NekateriRadiPišejoSmse: <https://www.rtv slo.si/kultura/jezikovni-spletovalec/jezikovni-spletovalec-nekateriradipisejomsse/409917>, dostop 5. 3. 2019.



- Solčavsko: <http://www.solcavsko.info/>, dostop 20. 2. 2019.
- Trajnostna mobilnost: [http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Dogodki/Kaj\\_je\\_trajnostna\\_mobilnost.pdf](http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Dogodki/Kaj_je_trajnostna_mobilnost.pdf), dostop 12. 1. 2019.
- Trajnostni razvoj: <http://www.planbz slovenija.si/trajnostni-razvoj>, dostop 12. 1. 2019.
- Trajnostni razvoj: <https://www.youth-hostel.si/si/sustainable-tourism/trajnostni-turizem-od-teorije-do-prakse>, dostop 14. 2. 2019.
- Turizem: <http://euclbeniki.sio.si/geo9/2630/index3.html>, dostop 13. 1. 2019.
- Turizem: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Turizem>, dostop 12. 1. 2019.
- Zelene površine: <http://venzazdravje.uirs.si/Tematski-sklopi/Zelene-povr%C5%A1ine>, dostop 12. 1. 2019.
- Zeleni Ključ: <https://www.zelenikljuc.si/>, dostop 26. 2. 2019.
- Zeleni ključ. Kriteriji za kampe in počitniške parke 2016-2020: [https://www.zelenikljuc.si/wp-content/uploads/2018/10/Zk\\_kriteriji\\_kampi\\_2018.pdf](https://www.zelenikljuc.si/wp-content/uploads/2018/10/Zk_kriteriji_kampi_2018.pdf), dostop 26. 2. 2019.
- ZUPAN, T.: Trženje eko – turizma: Primer lansiranja eko resorta Velika Planina na turistično trženje: [http://www.cek.ef.uni-lj.si/vps\\_diplome/zupan615.pdf](http://www.cek.ef.uni-lj.si/vps_diplome/zupan615.pdf), dostop 12. 2. 2019.